

СХВАЛЕНО
Протокол
засідання педагогічної ради

№ 6 «30» травня 2026

ПРИТВЕРДЖУЮ
В.О. директора
Оксана РУДНИК

№ 07 «07» травня 2026

ПОЛОЖЕННЯ

(нова редакція)

про академічну доброчесність учасників освітнього процесу
в Тернопільській спеціальній школі Тернопільської обласної ради

ПОЛОЖЕННЯ

про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Тернопільській спеціальній школі Тернопільської обласної ради

I. Загальні положення

Цей розділ визначає правові та організаційні засади впровадження академічної доброчесності в закладі освіти та окреслює її роль у забезпеченні якості освітнього процесу.

- 1.1. Це Положення визначає систему забезпечення академічної доброчесності в закладі освіти, встановлює її цінності, принципи, правила, види порушень та заходи реагування.
- 1.2. Положення розроблено відповідно до:
 - Конституції України;
 - Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про академічну доброчесність» №4742-IX;
 - Закону України «Про авторське право і суміжні права»;
 - інших нормативно-правових актів.
- 1.2. Академічна доброчесність — це сукупність цінностей, принципів і правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання та викладання.
- 1.3. Суб'єктами академічної діяльності в закладі є педагогічні працівники, здобувачі освіти (учні), їхні батьки (законні представники) та адміністрація закладу.
- 1.4. Дія цього Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу (навчання, викладання, створення навчальних робіт, проведення оцінювання та конкурсів, олімпіад, турнірів, проєктів у межах закладу).
- 1.5. Метою Положення є формування культури академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів навчання.

Таким чином, Положення визначає загальні підходи до формування системи академічної доброчесності в закладі освіти.

II. Цінності академічної доброчесності

Цінності академічної доброчесності є основою формування відповідальної поведінки учасників освітнього процесу та визначають культуру навчання і взаємодії.

2.1. Академічна доброчесність у закладі освіти ґрунтується на таких цінностях:

- чесність перед собою та іншими;
- довіра до результатів діяльності інших осіб;
- повага до честі, гідності та прав інтелектуальної власності;
- справедливість у ставленні один до одного та доброчесне оцінювання;
- відповідальність за результати власної діяльності;
- відповідальне використання цифрових технологій та штучного інтелекту;
- стійкість та рішучість у дотриманні правил незалежно від обставин;
- самостійність;
- прозорість;

2.2. Формування цих цінностей забезпечується через:

- освітній процес;
- виховну діяльність;
- взаємодію з батьками;
- цифрове освітнє середовище.

Визначені цінності є основою для формування принципів та правил академічної доброчесності.

III. Принципи та правила академічної доброчесності

Принципи та правила академічної доброчесності визначають практичні вимоги до діяльності учасників освітнього процесу.

3.1. Основними принципами є:

- самостійність виконання навчальних завдань;
- дотримання авторського права;
- об'єктивність оцінювання;
- відповідальність за результати навчання;
- доброчесне використання цифрових технологій;
- прозорість освітнього процесу.

3.2. Учасники освітнього процесу:

- посилаються на джерела інформації;
- не допускають списування;
- використовують допоміжні ресурси та технології з дотриманням принципів академічної доброчесності;
- дотримуються правил використання штучного інтелекту;
- надають достовірну інформацію.

3.3. Використання інструментів штучного інтелекту допускається як допоміжного засобу за умови дотримання принципів академічної доброчесності, самостійності виконання роботи та належного зазначення такого використання.

3.4. Питання використання інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі регулюються окремою Політикою використання ШІ в закладі освіти.

3.5. Педагогічні працівники сприяють дотриманню принципів академічної доброчесності та формують відповідальне ставлення до навчання через:

- об'єктивне оцінювання;
- інформування учнів про правила доброчесності;
- підтримку та супровід учнів.

3.6. Здобувачі освіти (учні):

- виконують завдання самостійно, крім випадків роботи в парах або групах;
- зазначають посилання на джерела інформації та авторів у разі використання їхніх ідей чи текстів;
- у разі використання штучного інтелекту обов'язково повідомляють про це, зазначаючи методику генерування.

3.7. Батьки учнів формують у дітей усвідомлення необхідності дотримання доброчесності та сприяють цьому процесу.

Для практичного застосування принципів академічної доброчесності учасникам освітнього процесу пропонуються рекомендаційні матеріали (чек-листи), що наведені у (додатку 4) до цього Положення.

Дотримання цих принципів забезпечує довіру до результатів навчання та якість освітнього процесу.

IV. Види порушень академічної доброчесності

Порушення академічної доброчесності підривають довіру до результатів навчання та негативно впливають на якість освіти.

4.1. До порушень належать:

- академічний плагіат — оприлюднення чужого результату як власного або відтворення твору іншого автора без посилання на джерело;
- самоплагіат (автоплагіат) — оприлюднення власних раніше опублікованих наукових результатів (текстів, даних) як нових без посилання на першоджерело;
- списування/несамостійне виконання — використання підказок або сторонньої допомоги під час контролю знань (іспитів, тестів);
- фабрикація та фальсифікація — вигадкування або свідомо зміна даних/фактів про результати діяльності;
- обман — свідоме надання неправдивої інформації про результати власної діяльності, використання заборонених джерел (списування) або симуляція наукової роботи, що є грубим порушенням академічної доброчесності;
- хабарництво — надання, отримання або пропозиція коштів, майна чи

- послуг для отримання неправомірної переваги (оцінки);
- необ'єктивне оцінювання — свідоме завищення або заниження оцінки вчителем;
- академічний саботаж — перешкоджання академічній діяльності іншої особи.

4.2. До порушень також належить:

- використання цифрових технологій або штучного інтелекту без зазначення цього факту;
- використання згенерованих матеріалів без зазначення їх походження.

Визначення видів порушень є основою для їх своєчасного виявлення та реагування.

V. Запобігання порушенням академічної доброчесності

Запобігання порушенням академічної доброчесності є пріоритетним напрямом діяльності закладу освіти.

5.1. У закладі освіти здійснюються такі заходи:

- інструктажі для учнів;
- роз'яснювальна робота з батьками;
- розміщення пам'яток на сайті;
- інтеграція доброчесності в уроки;
- обговорення на педрадах та нарадах;
- використання антиплагіатних сервісів (за потреби).

5.2. Академічна доброчесність забезпечується через:

- формування навичок цитування;
- створення безпечного освітнього середовища;
- підтримку учнів.

5.3. Перелік основних заходів із забезпечення академічної доброчесності в закладі освіти наведено у (додатку 1) до цього Положення.

5.4. З метою формування культури академічної доброчесності та підтримки учасників освітнього процесу у закладі освіти використовуються чек-листи для вчителів, учнів і батьків, що наведені у (додатку 4) до цього Положення.

Системна профілактична робота сприяє формуванню культури доброчесності серед учасників освітнього процесу.

VI. Механізм реагування на порушення та відповідальність

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється з метою відновлення справедливості та формування відповідального ставлення до навчання.

6.1. Реагування включає:

- виявлення порушення;
- фіксацію;
- розгляд;
- прийняття рішення;
- інформування учасників;
- профілактичну роботу.

6.2. Заходи реагування:

- усне зауваження;
- повторне виконання роботи;
- анулювання результату;
- інші педагогічні заходи.

6.3. Реагування здійснюється з урахуванням:

- індивідуальних особливостей;
- системності порушення;
- принципів справедливості.

6.4. Для учнів можуть застосовуватися такі заходи:

- виховні: відвідування додаткових занять з академічного письма, усне/письмове попередження, повторне виконання завдання;
- академічна відповідальність: повторне проходження оцінювання чи освітнього компонента, позбавлення академічної стипендії (для відповідних категорій).

6.5. Для педагогічних працівників можуть застосовуватися такі заходи:

- догана або звільнення;
- відсторонення від проведення процедур забезпечення якості освіти, олімпіад, конкурсів;
- недопущення до позачергової атестації (на 1-3 роки) та позбавлення заохочень на один рік.

6.6. Алгоритм дій при виявленні порушення академічної доброчесності наведено у (додатку 2) до цього Положення.

Реагування має превентивний і виховний характер.

VII. Комісія з питань академічної доброчесності

Для забезпечення об'єктивного розгляду питань академічної доброчесності у закладі створюється відповідна комісія.

7.1. У закладі створюється комісія.

7.2. Комісія:

- розглядає випадки порушень;
- надає рекомендації;
- проводить інформаційну роботу.

7.3. Склад затверджується педагогічною радою.

7.4. Типові ситуації порушень академічної доброчесності та орієнтовні заходи реагування наведено у *(Додатку 3)* до цього Положення.

Діяльність комісії сприяє прозорості та об'єктивності прийняття рішень.

VIII. Процедура розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності

Цей розділ визначає порядок подання та розгляду повідомлень про можливі порушення академічної доброчесності в закладі освіти.

8.1. Будь-яка особа, яка має обґрунтовані підстави вважати, що мало місце порушення академічної доброчесності, має право подати письмове повідомлення керівнику закладу освіти або до уповноваженого органу.

8.2. Повідомлення розглядається у встановленому порядку з дотриманням принципів об'єктивності, неупередженості, конфіденційності та справедливості.

8.3. Строк розгляду повідомлення не повинен перевищувати шести місяців з дня його надходження.

8.4. Особа, стосовно якої здійснюється розгляд, має право:

- бути поінформованою про факт розгляду;
- бути присутньою під час розгляду;
- ознайомлюватися з матеріалами;
- надавати пояснення та докази.

8.5. У разі розгляду питання щодо здобувачів освіти віком від 14 до 18 років до участі у розгляді запрошуються їхні батьки або інші законні представники.

8.6. Рішення за результатами розгляду приймається з урахуванням принципів академічної доброчесності, педагогічної доцільності та індивідуального підходу.

8.7. Рішення може бути оскаржене у порядку, визначеному законодавством та внутрішніми нормативними актами закладу освіти.

Запроваджена процедура забезпечує прозорість, справедливість та захист прав усіх учасників освітнього процесу.

IX. Особливості забезпечення в умовах дистанційного навчання

В умовах дистанційного навчання питання академічної доброчесності набувають особливої актуальності.

9.1. Забезпечується:

- контроль самостійності виконання робіт;
- регулювання використання цифрових ресурсів;
- дотримання принципів академічної доброчесності під час використання цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту відповідно до Політики використання ШІ.

Запроваджені правила забезпечують дотримання доброчесності в онлайн-середовищі.

X. Прикінцеві положення

Цей розділ визначає порядок набрання чинності Положенням та внесення змін до нього.

10.1. Положення схвалюється педагогічною радою та вводиться в дію наказом.

10.2. Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися цього Положення.

10.3. Положення оприлюднюється на сайті закладу освіти.

10.4. Зміни до Положення вносяться за рішенням педагогічної ради.

10.5. Додатки є невід'ємною частиною цього Положення.

Забезпечення функціонування системи доброчесності покладається на адміністрацію закладу освіти, яка організовує освітній процес з дотриманням академічної доброчесності, оприлюднює внутрішні акти та фіксує всі повідомлення про порушення

Положення є відкритим документом, що може вдосконалюватися відповідно до змін законодавства.

Додаток 1
до Положення про
академічну доброчесність

Заходи із забезпечення академічної доброчесності

№	Захід	Ціль	Учасники	Форма	Періодичність
1	Інструктажі для учнів	Формування розуміння доброчесності	Учні	Бесіди	На початку року
2	Пам'ятки на сайті	Інформування	Усі учасники освітнього процесу	Вебресурси	Постійно
3	Робота з батьками	Підтримка доброчесності	Учителі, батьки	Збори	Періодично
4	Інтеграція в уроки	Формування компетентностей	Учителі, учні	Завдання	Постійно
5	Наради при директорові	Контроль	Учителі	Наради	За планом
6	Правила оцінювання	Запобігання списуванню	Учні	Положення	Постійно
7	Формування навичок цитування	Запобігання плагіату	Учні	Практика	Постійно
8	Моніторинг	Виявлення порушень	Адміністрація	Аналіз	Постійно
9	Роз'яснювальна робота	Профілактика	Усі учасники освітнього процесу	Консультації	Постійно
10	Регулювання використання ІІІ	Сучасна доброчесність	Усі учасники освітнього процесу	Політика	Постійно

Додаток 2
до Положення про
академічну доброчесність

Алгоритм дій при виявленні порушення академічної доброчесності

Етап	Зміст дій	Відповідальні особи	Результат
1	Виявлення порушення	Учитель, адміністрація	Встановлено факт можливого порушення
2	Фіксація порушення	Учитель	Усна або письмова фіксація
3	Попередній аналіз	Учитель, заступник директора	Визначення характеру порушення
4	Розгляд ситуації	Комісія / адміністрація	Прийняття рішення
5	Прийняття рішення	Адміністрація	Визначення заходів реагування
6	Інформування	Учитель / адміністрація	Повідомлення учня та батьків
7	Реагування	Учитель, адміністрація	Застосування заходів
8	Профілактика	Педагоги	Запобігання повторним порушенням

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється з урахуванням принципів справедливості, індивідуального підходу, вікових особливостей здобувачів освіти та має переважно виховний характер.

Додаток 3
до Положення про
академічну доброчесність

Типові ситуації порушень академічної доброчесності та заходи реагування

№	Типова ситуація	Суть порушення	Дії педагога (підтримка і пояснення)	Педагогічно доцільне реагування
1	Учень користується сторонніми джерелами під час контрольної роботи	Порушення самостійності виконання	Спокійно зупинити виконання, пояснити значення самостійності	Надати можливість повторно виконати роботу
2	Учень подав роботу, повністю запозичену з інтернету	Відсутність авторства	Обговорити, що таке авторство і як працювати з джерелами	Запропонувати переробити роботу з власними висновками
3	Учень використав інструменти штучного інтелекту без зазначення цього	Недотримання правил використання ШІ	Пояснити, як коректно використовувати ШІ	Запропонувати доопрацювати роботу із зазначенням використання
4	Учень частково використав ШІ без пояснення	Непрозорість виконання роботи	Обговорити роль ШІ як допоміжного інструменту	Доповнити роботу поясненням або переробити частину
5	Учень надав недостовірну інформацію про виконання роботи	Порушення чесності	Провести індивідуальну бесіду	Надати можливість повторно виконати завдання
6	Учень використовує телефон під час оцінювання	Порушення правил виконання роботи	Нагадати правила, пояснити їх значення	Запропонувати повторне виконання роботи
7	Учитель оцінює роботу необ'єктивно	Порушення принципу справедливості	Проаналізувати ситуацію, надати методичну підтримку	Переглянути оцінювання
8	Учитель використовує чужі матеріали без посилання	Порушення авторського права	Надати консультацію щодо цитування	Доопрацювання матеріалів із зазначенням джерел
9	Учень передає свою роботу іншому	Сприяння порушенню доброчесності	Пояснити цінність власного результату	Обом учням запропонувати індивідуальне виконання
10	Учень виконує роботу замість іншого	Порушення принципу самостійності	Обговорити ситуацію з учнями	Запропонувати самостійне виконання кожним

У кожному випадку педагог обирає спосіб реагування з урахуванням вікових особливостей здобувачів освіти, характеру ситуації та принципів справедливості, довіри й педагогічної доцільності. Основною метою є не покарання, а формування відповідального ставлення до навчання та академічної доброчесності.

ЧЕК-ЛИСТ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

«Що робити, якщо виникла ситуація порушення академічної доброчесності?»

1. Помітили ситуацію?

- Зберігаю спокій, не реагую емоційно
- Не звинувачую одразу — з'ясовую обставини
- Визначаю: це помилка чи свідоме порушення

2. Аналізую ситуацію

- Чи розумів учень правила?
- Чи це перший випадок?
- Чи була складність завдання зavelикою?
- Чи є вплив зовнішніх факторів (стрес, дистанційка тощо)?

3. Обговорюю з учнем

- Пояснюю, у чому саме проблема
- Говорю без осуду («давай розберемося»)
- Наголошую на важливості чесності
- Пояснюю, як можна було зробити правильно

4. Обираю педагогічно доцільне рішення

- Даю можливість виправити роботу
- Пропоную повторне виконання
- Прошу додати пояснення (якщо був ШІ або джерела)
- Використовую ситуацію як навчальну

5. За потреби

- Інформую батьків (спокійно, без «скарги»)
- Залучаю адміністрацію (якщо ситуація складна або повторюється)

6. Працюю на вивердження

- Нагадую правила перед виконанням робіт
- Даю завдання, які складно списати
- Обговорюю приклади доброчесності на уроках
- Пояснюю, як використовувати ШІ правильно

ГОЛОВНЕ ПРАВИЛО

- Мета — не покарати, а навчити.
- Кожна ситуація — це можливість сформуванню відповідальності.

ЧЕК-ЛИСТ ДЛЯ УЧНЯ

«Що робити, якщо я не впевнений(а), як виконати завдання чесно?»

1. Якщо я не розумію завдання

- Не панікую — це нормально
- Перечитую умову ще раз
- Питаю вчителя або однокласників
- Пробую зробити хоча б частину самостійно

2. Якщо хочу скористатися інтернетом

- Використовую інформацію як підказку, а не готову відповідь
- Переписую своїми словами
- Думаю: «Чи розумію я це?»

3. Якщо хочу використати штучний інтелект (ШІ)

- Використовую як помічника, а не замість себе
- Перевіряю, чи зрозумів(ла) відповідь
- Додаю: «Я використав(ла) ШІ для...» (якщо потрібно)

4. Якщо не встигаю або складно

- Не списую
- Прошу додатковий час або допомогу
- Виконую хоча б частину самостійно

5. Якщо бачу, що хтось списує

- Не приєднуюся
- Пам'ятаю: важливий мій результат
- Роблю свою роботу самостійно

6. Якщо я вже помилився(лася)

- Не приховую
- Говорю чесно: «Я не зовсім сам(а) це зробив(ла)»
- Прошу можливість виправити

МОЇ ПРАВИЛА

- ✓ Я вчуся для себе
- ✓ Я можу помилятися — це нормально
- ✓ Я чесно виконую свою роботу
- ✓ Я розвиваюсь крок за кроком

ПАМ'ЯТАЙ

- Краще зробити самому і з помилками, ніж ідеально — але не своїм.
- Твій прогрес важливіший за оцінку.

ЧЕК-ЛИСТ ДЛЯ БАТЬКІВ

«Що робити, якщо дитині складно виконувати завдання самостійно?»

1. Якщо дитина каже: «Я не розумію»

- Залишаюсь спокійним(ою), не критикую
- Пояснюю, що це нормально — не все одразу виходить
- Пропоную звернутися до вчителя
- Допмагаю розібратися, але не роблю замість дитини

2. Якщо дитина хоче списати або знайти готову відповідь

- Пояснюю, що важливо не «здати», а зрозуміти
- Ставлю запитання: «А ти сам(а) це зрозумів(ла)?»
- Заохочую спробувати зробити самостійно

3. Якщо дитина використовує інтернет або ШІ

- Пояснюю, що це допоміжний інструмент, а не заміна мислення
- Запитую: «Що ти зрозумів(ла) з цього?»
- Заохочую пояснити матеріал своїми словами

4. Якщо дитина не встигає

- Не тисну через оцінку
- Допмагаю спланувати час
- Пропоную звернутися до вчителя
- Підтримую навіть частковий результат

5. Якщо дитина вже списала або збрехала

- Не сварю одразу
- Спокійно обговорюю ситуацію
- Пояснюю наслідки
- Заохочую виправити ситуацію чесно

6. Якщо виникає складна ситуація

- Спілкуюся з учителем
- Підтримую дитину, а не звинувачую
- Шукаю рішення разом

ГОЛОВНЕ ДЛЯ БАТЬКІВ

- ✓ Дитина має право на помилку
- ✓ Чесність важливіша за оцінку
- ✓ Підтримка важливіша за контроль
- ✓ Самостійність формується поступово

ПАМ'ЯТАЙТЕ

- Найцінніше — не оцінка, а вміння дитини думати самостійно.
- Ваша підтримка формує її ставлення до навчання на все життя.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ

- 1. Визначення...
- 2. Визначення...
- 3. Визначення...
- 4. Визначення...
- 5. Визначення...
- 6. Визначення...
- 7. Визначення...
- 8. Визначення...
- 9. Визначення...
- 10. Визначення...
- 11. Визначення...
- 12. Визначення...
- 13. Визначення...
- 14. Визначення...
- 15. Визначення...
- 16. Визначення...
- 17. Визначення...
- 18. Визначення...
- 19. Визначення...
- 20. Визначення...

Пронумеровано, прошнуровано
та скріплено печаткою

19 (чотиринадцять) аркушів

В. о. директора Тернопільської
спеціальної прокуратури

Тернопільська обласна рада

Олександр Рудник